

Силабус курсу

ТЕОРІЯ ПІЗНАННЯ

Освітній ступінь: бакалавр

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 033 Філософія

Освітньо-професійна програма «Аналітика суспільних процесів»

Кількість кредитів – 4

Рік підготовки – III, семестр V

Компонент освітньої програми: обов'язковий

Дні занять: за розкладом, ауд.32

Консультації: Очні консультації: у середу з 14.00 – 15.00, ауд.31

Онлайн-консультації: щодня з 15.00 – 16.00 у Viber групі

Мова викладання: українська

Керівник курсу:	Доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та суспільних наук – Павлишин Людмила Григорівна
Контактні телефони викладача:	+38097 3729576
Е-mail викладача:	lyudpavl@gmail.com
Сторінка викладача	http://tnpu.edu.ua/faculty/history/pavlishin-lyudmila-grigoryna.php?clear_cache=Y
Сторінка курсу в Moodle	https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=3536

Анотація дисципліни

Дисципліна «Теорія пізнання» спрямована на ознайомлення студентів (з подальшим самостійним обмірковуванням) з основними концептами, проблемами, теоретико-методологічними підходами і стратегіями сучасної епістемології; з'ясування ними місця й значення епістемології в рамках інших сучасних філософських дисциплін. Даний курс сприяє набуттю знань щодо основних понять і концепцій гносеології та їхнього значення як для розвитку сучасної науки, так і для розвитку і оновлення сучасної філософії; сприяє наданню навиків щодо читання та аналізу наукової літератури з гносеологічної проблематики.

Метою даного курсу є розкриття особливостей концептуальних підходів та позицій епістемології; аналіз й узагальнення змісту наукових праць за відповідними критеріями; з'ясування місця навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми підготовки фахівця.

Основні завдання: володіти здатністю відрізнати суб'єктивні, спонтанні судження від об'єктивних та аргументованих, вміти застосовувати знання, необхідні для формування всебічно розвиненої особистості; розкривати сутність основних понять і концепцій пізнання та їхнє значення як для розвитку сучасної науки, так і для розвитку і оновлення сучасної філософії; оперувати ключовими історико-концептуальними моделями теорії пізнання; формувати основні проблем пізнання як сучасного філософського знання, так і інших дисциплін.

Зміст дисципліни «Теорія пізнання» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців спеціальності 033.Філософія (Аналітика суспільних процесів), норм і традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо - професійної програми.

Навчальний контент:

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 2	1. Предмет та основна проблематика теорії пізнання	Мати ґрунтовні знання про гносеологію як філософську дисципліну; про діяльність та пізнання як основні форми відношення людини до світу. З'ясувати співвідношення понять знання та пізнання; інформація та знання. Мати знання про щодо проблеми походження знання; Декартової моделі пізнання як суб'єкт-об'єктного відношення. Здійснювати аналіз гносеологічного оптимізму та песимізму; агностицизму; скептицизму; догматизму та релятивізму	Тести, питання
2 / 2	2. Гносеологічні проблеми в добу Античності та Середньовіччя	Здійснювати аналіз особливостей гносеологічної проблематики в часи античності. Мати знання про раціональне та ірраціональне в пізнанні; Аристотелівську теорію досвіду; теоретико-пізнавальні особливості античної софістики та скептицизму. Виявляти метафізичну цінність знання в середньовічній культурі. Виявляти особливості співвідношення знання та віри в гносеології	Тести, питання
2 / 2	3. Проблеми пізнання в епоху Відродження	З'ясовувати передумови формування гносеології в епоху Відродження. Мати знання щодо математичного раціоналізму та містики; діалектики в філософії М. Кузанського. Аналізувати вчення Б. Телезіо про досвід та відчуття як джерело пізнання природи. Демонструвати роль сумніву як передумови пізнання в гносеології Дж.Бруно; скептицизму М.Монтеня. Демонструвати розвиток емпіричної методології та математизації знання в діяльності природодослідників (Галілей, Копернік, Мікеланджело)	Питання, кейси
2 / 2	4. Проблеми пізнання в добу Нового часу	З'ясовувати роль сенсуалізму та емпіризму в теорії пізнання Бекона; індукції як методу пізнання та обґрунтування. Мати знання про три джерела пізнання. Виявляти значення досвіду (зовнішній та внутрішній);	Кейси

		<p>поняття ідеї в емпіризмі (прості та складні). Аналізувати погляди Гоббса про місце сенсуалізму та раціоналізму в пізнанні; номіналізм Берклі. Мати знання про досвідне походження знань; основні принципи організації чуттєвих вражень розумом; засвоєння ідей через інтуїцію та демонстрацію.</p>	
2 / 2	5. Теоретико-пізнавальний трансценденталізм	<p>Здійснювати аналіз Кантівської критики розуму як обґрунтування розуму, як подолання протилежності між раціоналізмом та емпіризмом. Виявляти зв'язок розсудку та чуттєвості в пізнанні; роль розсудку, його вплив на організацію чуттєвого досвіду. Демонструвати єдність діалектики, логіки та теорії пізнання. Демонструвати роль досвіду у Гегеля і спекулятивний принцип онто-гносеологічної відповідності. Здійснювати аналіз сенсуалізму та натуралізму Л.Фейєрбаха</p>	Презентації, питання
2 / 4	6. Проблема пізнання в неklasичній філософії	<p>Виявляти причини кризи раціоналізму. Демонструвати роль науки як теоретичного чинника кризи філософії у ХІХ-поч. ХХ століття. Аналізувати спроби вирішення гносеологічних проблем методами конкретних наук. Аналізувати сутність еволюціонізму та біологізму Ф. Ніцше, А. Шпенглера, З. Фрейда. Демонструвати роль інтуїтивізму, прагматизму як способів подолання розбіжності між емпіричною реконструкцією походження знань і їхнім обґрунтуванням.</p>	Тести, питання
2 / 4	7. Пізнання в добу постмодерну	<p>Мати знання про плюралізм та еклектизм як основні принципи постмодерного аналізу знання. Аналізувати засади нової феміністичної епістемології. Демонструвати особливості феміністичної критики епістемології.</p>	Тести, питання
2 / 2	8. Проблема свідомості у пізнанні	<p>Демонструвати специфіку пізнання як вищої форми свідомості. Мати знання щодо різноманітності видів знання, його типів, видів, рівнів та форм. Виявляти роль інтуїції як джерела знання та виду пізнавальної діяльності. Аналізувати сутність і особливості інтелектуальної, містичної, чуттєвої, наукової інтуїції</p>	Кейси

2 / 2	9. Проблема пізнання у філософії	Мати знання про сутність істини як онтологічної категорії. Аналізувати основні концепції істини. З'ясовувати проблему критерію істини: поняття відповідності та відображення. розуміння правдоподібності: сильні та слабкі боки (К. Поппер). Демонструвати власний критичний погляд на прагматистську теорію істини та питання, які виникають в зв'язку з цим: чи завжди істина корисна? Чи можуть бути корисні помилки? Аналізувати сутність та значення понять «верифікація» та «фальсифікація»	Кейси, питання
2 / 2	10. Проблема пізнання у філософії(продовження)	Мати знання про наукове знання та його специфіку, його структуру, форми та методи; про емпіричне знання, його специфіку методи та форми. Демонструвати структуру та функції (систематизація, пояснення, передбачення, практичне застосування) наукової теорії.	Тести, питання
2 / 2	11. Наукове пізнання: специфіка та структура	Аналізувати сутність реалізму, інструменталізму, редукціонізму. Демонструвати роль емпіричних, теоретичних та філософських методів у структурі наукового пізнання. Виявляти співвідношення філософського наукового та соціального пізнання та їхню взаємодію	Тести, питання

Формування загальних та фахових компетентностей:

Індекс в матриці	Програмні компетентності
	Загальні компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 2	Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями та інноваційними технологіями.
ЗК 3	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 4	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 5	Здатність до проведення аналітичних і наукових досліджень на відповідному рівні.
ЗК 6	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 13	Здатність креативно мислити та генерувати нові ідеї.
	Спеціальні (фахові) компетентності
СК 1	Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури, її методологічної основи для аналітичної діяльності.

СК 2	Здатність виокремлювати специфіку філософського знання та змістові відмінності філософії від інших форм мислення.
СК 6	Здатність здійснювати інтелектуальну, логіко-мисленнєву діяльність, спрямовану на вирішення практичних завдань.
СК 7	Здатність викладати міркування послідовно, логічно, систематично й аргументовано та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.
СК 8	Здатність оперувати філософською і конкретно-науковою термінологією для розв'язання професійних завдань.
СК 9	Здатність застосовувати в аналітичній діяльності філософські та конкретно-наукові методи і підходи.
СК 10	Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної, економічної, та загальнонаукової проблематики.
СК 16	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати аналітичне дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості у різних галузях суспільного життя.

Програмні результати навчання:

РН 2	Розуміти розмаїття та специфіку філософських та суспільних дисциплін, знати філософську та конкретно-наукову термінологію.
РН 4	Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної, загальногуманітарної та суспільної проблематики.
РН 6	Знати основні напрями, тенденції, проблематику сучасної філософії та суспільних наук.
РН 7	Розуміти сучасну наукову картину світу, її основні проблеми та суперечності.
РН 10	Мати навички реферування, систематизованого огляду і порівняльного аналізу філософської, суспільствознавчої й загальнонаукової літератури та уміння роботи з документами різних видів.
РН 11	Вміти аналізувати міркування, різні види інформації, факти, статистичні дані, робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки, прогнози та надавати рекомендації.
РН 12	Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано; використовувати технології ефективного спілкування і раціональної поведінки у професійній комунікації.
РН 14	Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері аналітичної діяльності або навчання.
РН 16	Вміти застосовувати загальногуманітарні, філософські, політичні й економічні знання в різних сферах життєдіяльності.
РН 17	Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії та суспільних наук.
РН 18	Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури і електронних баз та критично аналізувати, класифікувати, систематизувати й інтерпретувати її.

Основні джерела

1. Аналитическая эпистемология // Аналитическая философия: Учеб. пособие / Под ред. М. В. Лебедева, А. З. Черняка. – М.: Изд-во РУДН, 2006. – С. 345-362.
2. Декарт «Размышления о первой философии» («Метафизические размышления»)
3. Б. Рассел «Історія західної філософії» (т.3, ч. 1, гл.9 «Декарт»).
4. Б. Рассел «Історія західної філософії» (т.3, ч. 1, гл.13 «Теория познания Локка», гл. 15 «Влияние Локка»).
5. Б. Рассел «Історія західної філософії» (т.3, ч. 1, гл.16 «Беркли»).
6. Б. Рассел «Історія західної філософії» (т.3, ч. 1, гл.17 «Юм»).
8. Б. Рассел Логический атомизм. В книге: Аналитическая философия: становление и развитие. Антология. Общая редакция и составление А. Ф. Грязнова. М. – 1998.
9. К. Поппер Логика и рост научного знания. – Избранные работы из книги: Логика и рост научного знания. – М.: Прогресс, 1983.
10. Тарароев Я.В. Онтологические основания современной физики и космологии. Харьков: ХНУ имени В. Н. Каразина – 2009.
11. Філософія : навч. посіб. [для студентів усіх напрямів підготовки] / О. П. Тімченко [та ін.]; за заг. ред. О. П. Тімченка. – Львів : Растр-7, 2015. – 359 с.
12. Філософія як історія філософії : підручник / за ред. В. І. Ярошевича. – Київ: Центр учб. літ, 2012. – 648 с.
13. Філософія: підруч. [для студентів вищ. навч. закл.] / Л. В. Губерський та ін.; за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2013. – 509 с.
14. Філософія. Хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. Л. В. Губерського. – Київ: Знання, 2012. – 621 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Опитування під час занять – усно	5
Модуль 1 (теми 1-7) – обговорення кейсів; тести; питання	40
Модуль 2 (теми 8-11) – тести; питання; обговорення кейсів	40
Ессе (теми 7; 11) – індивідуальна письмова робота	10
Екзамен (теми 1-11) – тести, завдання, кейси	20

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів по темах курсу

Змістовий модуль №1-40б.								Змістовий модуль № 2-40б.				ІНД З	Підсу мков ий конт роль	Разом
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	ІНДЗ	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	20	20	100

Пререквізити курсу

Ефективність засвоєння змісту дисципліни значно підвищиться, якщо магістрант попередньо опанував такі дисципліни як: «Філософія природознавства», «Антична філософія», «Теорія реальності: метафізика та онтологія».

Формат дисципліни

Формат дисципліни змішаний (blended): до очного навчання додається електронний супровід дисципліни в системі Moodle. Blended Learning – викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами дистанційного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, інтерактивні елементи, онлайн-консультування тощо.